

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 109:9

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van de inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Amsterdam; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrekl. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.50 per halfj., buitenl. f 11,— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Onze vaders en de Luther-
sen, 2. — Kerkelijk leven: „Vroomheid vereist bij de theo-
logische studie“. — Theol. Hogeschool. — Een Herder —
een kudde, 3. — Prof. Ridderbos over pluriformiteit. — In-
terkerkelijkheid. — Corrigenda. — Indrukken van de Sy-

node: Gewissemal. — Op en om 't kerkplein: Te hoog van
de toren geblazen. — Pol. en Soc. leven: Vrouwenarbeid
onder het aspect van dwingende feiten en bevelende nor-
men. — Boekbespreking. — Perschouw. — Kerknieuws.

verschillende kerkgebouwen beschikte en niet minder
dan 7 predikanten had. Wat de godsdienst betreft
werd bij de overgave geconditioneerd, dat degenen,
die niet tot de roomse kerk wilden terugkeren, op
voorwaarde, dat zij zich rustig gedroegen, vier jaren
de gelegenheid kregen om te emigreren. Zeer velen
hebben daarvan gebruik gemaakt. De meesten van
hen trokken naar de Noordelijke Nederlanden. Voor
verschillende gemeenten betekende dit nieuwe aan-
winst; de lutherse gemeente van Rotterdam had er
zelfs haar ontstaan aan te danken. Ook uit Duitsland
was er aanwas, namelijk door de vestiging van am-
bachts- en kooplieden en huursoldaten. En sinds de
dortse synode van 1618 v. zochten vele remonstran-
ten bij de luthers (evenals ook bij de mennonieten)
kerkelijk onderdak.

Van het begin der gemeentelijke organisatie in de
60-er jaren weten we vrijwel niets, omdat de schrif-
telijke stukken, voorzover zij er geweest zijn, tijdens
de spaanse terreur zijn verloren gegaan. Slechts van
4 gemeenten is bekend, dat zij een georganiseerd ge-
meentelijk leven hadden vóór 1571. Omstreeks 1581
bedroeg dat aantal nog slechts 5, omstreeks de eeuw-
wisseling 13 en tegen het einde van deze periode 15.
Het totaal aantal zielen is dan te schatten op 5 á 6000.
Hieronder volgt een waarschijnlijkheidsstaatje in de
vermoedelijke volgorde van ontstaan.

In de hierna genoemde jaren bestonden de volgen-
de gemeenten:

Vóór 1571	In 1581	Omstreeks 1600	In 1620
Woerden	Woerden	Woerden	Woerden
Culemburg	Utrecht	Utrecht	Utrecht
Utrecht	Leiden	Leiden	Leiden
Leiden	Bodegraven	Bodegraven	Bodegraven
	Vianen	Vianen	Vianen
	Amsterdam	Amsterdam	Amsterdam
	Rotterdam	Rotterdam	Rotterdam
	Gouda	Gouda	Gouda
	Den Haag	Den Haag	Den Haag
	Dordrecht	Dordrecht	Dordrecht
	Middelburg	Middelburg	Middelburg
	Delft	Delft	Delft
	Haarlem	Haarlem	Haarlem
	Zwolle	Zwolle	Zwolle
	Kampen	Kampen	Kampen

De officiële naam, die zij zichzelf gaven, was:
Christelycke Gemeenten, de on-
veranderde Augsburgische Con-
fessie toegedaen.

De gereformeerden noemden hen: luthers en,
martinisten (naar Luther's naam Maarten)
en confessionisten (naar hun Confessie van
Augsburg, 1530). Ook komt veel voor de naam
ubiquitisten naar de leer der ubiquiteit (alom-
tegenwoordigheid) van Christus' lichaam sinds de op-
standing. — een naam, die hun wel in de oren moet
geklonken hebben als tegenwoordig bij velen het
woord „synodocraat“; toch komt die naam veel voor
in de acta der kerkelijke vergaderingen. Gangbaar
was ook de naam flaccianen, naar Flaccus
Illyricus (d.i. van Illyrie op de Balkan afkomstig).
Deze theoloog vertegenwoordigde de meer-strengere
richting in de lutherse kerk. Op sommige punten week
hij van de lutherse opvattingen af, speciaal inzake de
erfzonde: hij leerde, dat sinds de zondeval de ver-
dorvenheid de substantie, de wezenlijkheid van de
menselijke natuur was geworden. Ook in ons land
is daarover in het lutherse kamp strijd geweest. Over-
igens kenmerkten zich de flaccianen ten onzent door
hun zeer krachtig verzet tegen de afzwering van
Filips. Zij waren de zeloten onder de luthers. Toen
in ons land de lutherse richting vrijwel geabsorbeerd

Onze vaders en de Luther- sen - in verband met de artt. 27-29 N. G. B. (II)

(Bijdrage tot kennis van de verhouding van de Gereformeerden tot de Luther-
sen in ons land van omstreeks 1571 tot 1620)

LUTHERANEN.

„De Christelycke Gemeenten de onver-
anderde Augsburgische Confessie toe-
gedaen“.

De periode, waarover ons onderzoek zich nu uit-
strekt, laten we beginnen omstreeks 1571.

In dat jaar werd de eerste gereformeerde synode
gehouden, namelijk te Embden, waar de grondslag is
gelegd voor de georganiseerde kerkelijke samenleving.
Voorbereidend werk is verricht door een convent, dat
drie jaar tevoren is gehouden in Wesel.

Het aantal luthers in ons land toen maar
gering. Wel wordt in overheidsstukken vaak van
luthers gesproken, maar dan hebben we dikwijls te
doen met een algemene titulatuur ter aanduiding
van „ketters“. Het lutheranisme heeft in ons land
eigenlijk nooit wortel geschoten. Een volksbeweging
als in Duitsland is het ten onzent nooit geweest.

Toen na lange tijd van ondergrondse actie in het
openbaar begon opgetreden te worden en zich in de
60-er jaren van de 16de eeuw op verschillende plaat-
sen georganiseerde gemeenten begonnen te openbaren,
bleek al spoedig de machtige invloed van het calvi-
nisme.

Voordien werkten er verschillende invloeden. Chro-
nologisch is eerst te noemen de invloed van een bijbel-
se richting, welke van nederlandse bodem was, name-
lijk die van de oude roomse fraterhuizen, van waaruit
door volkspredikers het evangelie onder de mensen
gebracht werd en op levensvroomheid werd aange-
drongen, waardoor ten onzent de bodem bereid werd
voor de reformatie. Dan komt al spoedig na Luther's
breuk de bijbel onder ons volk. Natuurlijk werden ook
Luther's geschriften gelezen. Maar ook die van Zwing-
li's opvolger Bullinger, die van 't lutheranisme afleide,
speciaal in de sacramentsbeschouwing; vooral is te
noemen het „Huysboek“, dat een veel gelezen volks-
boek was. We zouden van die vroegere tijd het best
kunnen spreken van een evangelische richting,
waarbij het aan dogmatische fundering ontbrak. Men
las de bijbel, ontrook zich aan de papistische dwaling-
en, al bezochten velen om hun gevoelens te camou-
fleren de roomse diensten; maar de opbouw van een
georganiseerd kerkelijk leven ontbrak nog, — er is
tenminste niets van bekend, waarbij echter moet wor-
den opgemerkt, dat er in verband met de vervolging
vrijwel geen schriftelijke nalatenschap uit de evan-
gelische kringen van die tijd is bewaard gebleven.
Ook ontbrak veelszins de bezinning op tal van vra-
gen, waarvoor de nieuwe tijd de gelovigen plaatste.
Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat de we-

derdoperij, die tegen het midden van deze eeuw als
een vloedgolf kwam opzetten, velen meesleurde en de
reformatie dreigde te niet te doen, terwijl haar invloed
zich lange tijd nog deed gelden, eigenlijk tot de tegen-
woordige tijd toe; er is onmiskenbaar bij ons volk een
doperse onderstroming te onderkennen.

Met de 60-er jaren komt er kentering. Er vindt dan
een invasie plaats van predikers, die bij Calvin ter
schole zijn geweest. In 1559 was in Genève een acad-
emie geopend, de vervulling van Calvin's hartewens,
waar niet minder dan 900 studenten, voornamelijk
uit Frankrijk, Engeland en Nederland zich hadden
laten inschrijven. In 1560 verscheen een hollands
vertaling van de eerste druk van Calvin's Institutie.
Daarbij is te noemen de invloed, die Calvin had bij
de Nederlanders uit adellijke kringen. En nu zien wij
dit verschijnsel, dat, hoewel in de wordende gemeenten
van het derde kwart der 16de eeuw de Lutherse rich-
ting allerminst ontbrak, zelfs hier en daar de Augs-
burgse Confessie der luthers, daterend uit 1530,
door de gemeenten was aangenomen, — nochtans de in-
vloed van Genève die van het lutherdom vrijwel over-
al wegvagde. En dit proces voltoldde zich in de ze-
ventiger jaren. De vurige prediking van enthousiaste
calvinisten met academische vorming betekende meer
dan de verspreiding van lutherse litteratuur en het
optreden van lekepredikers in conventikels.

Waar de luthers zich handhaafden voltrok zich
ult de aard der zaak de scheiding en ontstonden af-
zonderlijke lutherse gemeenten. Maar ook dan moe-
ten zij weer een gevoelig verlies lijden, als omstreeks
1579 gesproken wordt over de afzetting van Philips
van Spanje als souverain der Nederlanden en dit me-
dio 1581 een feit wordt. De strenge luthers ver-
zetten zich daartegen. Volgens hen behoort men de
van God gegeven overheid te blijven eerbiedigen en
te handhaven in haar wereldlijk bestuur, ook al zou
zij zich tegenover de evangelieverkondiging blijven
kanten. Dit heeft de luthers veel kwaad gedaan.
Al meer ging blijken, dat de calvinisten, die de ziel
van het verzet waren en niet slechts voor godsdienst-
vrijheid stredden, maar ook voor de politieke rechten
het pleit voerden en aan de lagere overheden 't recht
toekenden om ter bescherming van haar volk en z'n
godsdienst de kwadwillige vorst te ontzetten, het
best de nederlandse volksaard typeerden. In die tijd,
omstreeks 1580, hebben vele gematigde luthers zich
dan ook bij de gereformeerden gevoegd en kromp het
lutherdom verder in. Van nieuwe aanwas kan dan
echter weer gesproken worden sinds 1585. In dat
jaar viel Antwerpen in handen van Parma. Er bevond
zich toen een aanzienlijke lutherse gemeente, die over

was door het calvinisme, zijn vooral zij het overblijfsel geweest, dat de grondslag heeft gelegd voor het latere luthers-kerkelijke leven.

Tenslotte zij opgemerkt, dat pas op 30 Augustus 1605 de eerste synode gehouden werd, namelijk in Amsterdam, welker gemeente zo'n beetje superintendentschap over de andere gemeenten uitoefende en tot deze vergadering het initiatief nam. Er waren slechts 7 predikanten tegenwoordig. We mogen van synode spreken, omdat de aanwezigen gedeputeerden der kerken waren. Het waren Adolf Fischer, Jan Willemsz en Johannes Cremerius voor Amsterdam, toen de grootste gemeente (Cremerius deed meermalen als leenpredikant in kleine gemeentjes dienst); Andries Nescher voor Rotterdam; Bernardus Muykens voor Haarlem en Leiden; Arnoldus Glaser voor Woerden; Samuel Schultze voor Middelburg, waar hij beroepen was in de plaats van Joh. Kersseler, die in dat

jaar gestorven was. De andere gemeenten waren herderloos, trouwens ook te onaanzienlijk en onvermogen om een predikant te beroepen, en werden bediend vanuit de andere plaatsen. Ouderlingen waren niet tegenwoordig. Dertien gemeenten en zeven predikanten totaal! Men verbond zich tot eenheid, in leer en ceremoniën. Een kerkelijke ordonnantie (een soort kerkorde), die Amsterdam al een zestal jaren eerder had opgesteld, werd er tot nadere bestudering aanbevolen. Voorlopig is het bij die vergadering gebleven.

De volgende vond niet eerder plaats dan op 30 September 1614, eveneens te Amsterdam. Opgericht werd de fraterniteit (broederschap) der gemeenten, die een Algemeen Consistorium instelde, een soort superkerkbestuur van algemene opzieners of inspecteurs, waaraan het gemeentelijke leven onderworpen werd, zelfs de beroeping en ontzetting van predikanten in de verschillende gemeenten.

I. d. W.

„Vroomheid vereist bij de theologische studie“

KERKELIJK LEVEN

(Toespraak, gehouden bij de opening der lessen van de Theologische Hogeschool voor de cursus 1951—1952, door de pro-rector Prof. Dr H. J. Jager, Woensdag 24 October te 8 uur).

Mannen broeders. Bij een vorige gelegenheid — de sluiting der lessen in 1950 — heb ik gesproken over het ambt van dienaar des Woords en de opleiding daartoe.

Ik wees er toen op, dat dit ambt voortreffelijk is, zwaar en licht. En dat dit alles ook geldt van de voorbereiding tot het ambt.

Het is een heerlijk taak, een voortreffelijk ambt waartoe gij u voorbereidt.

Het ambt is zwaar, als ge ziet op uw zwakheid en gebreken.

De taak is licht, als ge alle kracht alleen van de HERE verwacht.

Toen ik overlas, wat ik indertijd gesproken heb, dacht ik: Daar is nog wel wat meer van te zeggen. Ik zou nog wat meer dan toen de nadruk willen leggen op de vreze des HEREN als eerste vereiste bij alle theologische studie. Ik dacht aan de rede van Voetius, welke hij hield bij de aanvaarding van z'n hoogleraarsambt aan de Illustre School te Utrecht, welke tot titel droeg: Oratio de pietate cum scientia conjugenda.

Als we deze rede lezen rijzen ons nog de haren te berge over de misstanden die er in zijn dagen in het studentenleven waren.

Om misverstand te voorkomen wil ik direkt zeggen, dat ik helemaal niet geloof, dat dergelijke toestanden nu voorkomen. En ik denk er ook niet aan in de trant van Voetius te fulmineren tegen allerlei goddeloos gedoe.

Maar ik geloof wel, dat docenten en studenten zich maar moeten inprenten, dat eerste vereiste bij al onze arbeid is: Dat we oprecht de HERE vrezen, biddend ons werk verrichten, voorbeelden voor de kudde zijn in kinderlijk geloof aan Gods beloften en in een godzalige wandel. Daarover wil ik tot u spreken.

Echte vroomheid bestaat hierin, dat we de Schriften geloven.

Vervolgens dat we leven naar Gods gebod. Dat we volharden in het gebod.

Om het geheugen tegemoet te komen zou ik, wat ik zeggen ga, willen samenvatten in deze drie punten: Ik spreek u over het geloof, het gebod, het gebod.

Ge zult van mij geen breed bewijs uit de Heilige Schrift verwachten om aan te tonen, dat de wortel der echte vroomheid is het geloof in de Christus der Schriften. Een enkele aanhaling zal voldoende zijn. We kennen allemaal de pastorale brieven van Paulus aan z'n zoon Timotheus. De apostel geeft daarin bevelen aan de jonge herder en leraar Timotheus. Het valt op hoe vaak Paulus spreekt van het geloof. Hij begint met Timotheus aan te spreken als zijn „oprechte zoon in het geloof“. Hij spreekt in 1:4 van „stichting Gods, die in het geloof is“ en zegt in vs 5: „Maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goed geweten en uit een ongevelsd geloof“.

Timotheus moet „de goede strijd strijden, houdende of hebbende het geloof“ (1:19). Paulus schrijft in 4:6: „Indien gij deze dingen de broeders voorstelt, zo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, welke gij achtervolgt hebt“.

Timotheus moet de geldgierigheid vlieden en naja-gen „gerechtigheid, godzaligheid, geloof“. Hij wordt vermaand: „Strijd de goede strijd des geloofs“.

In de tweede brief dankt Paulus God, als hij in gedachtenis brengt „het ongevelsd geloof van Timotheus, dat ook was in z'n grootmoeder Lois en z'n moeder Eunice“. En als Paulus zelf aan zijn levens-einde denkt zegt hij: „Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop beëindigd, ik heb het geloof behouden“ (II, 4:7).

Ge zult misschien zeggen: Dat spreekt nogal van-zelf, dat docenten en studenten in de theologie en herders en leraars der gemeente, voorbeelden der

kudde moeten zijn in oprecht geloof, dat zich vast-klemt aan de beloften en dat dagelijks gevoed wordt door het onderzoeken der Schriften.

M'n antwoord is: Ja, maar wat vanzelfsprekend moet zijn, is in werkelijkheid nog niet altijd zo. Prof. Bavinek schreef eens, dat twijfel juist de ziekte der geleerden en der studierenden was. Het kan voorkomen, dat een student in de theologie toch niet dagelijks gelovig met de Schriften bezig is, die hem wijs kunnen maken tot zaligheid. En dat is nu juist een eerste vereiste bij de theologische studie. Ge begeert het ambt van dienaar des Woords. Zo de HERE uw begeerte vervult zult ge het Woord moeten verkondigen, de Schriften moeten uitleggen. Uit de Schriften en naar de Schriften zult ge zondaren het Evan-gelie mogen verkondigen, treurende mogen vertroosten, zwakken sterken, stervenden verkwikking bieden, verslagenen opbeuren, ongeregelde vermanen.

Maar daartoe zal in de eerste plaats nodig zijn, dat ge zelf oprecht Gods beloften gelooft en weet wat ge gelooft. Door gelovig onderzoek der Schriften zult ge thuis moeten raken in het Woord des HEREN, om anderen wijs te kunnen maken tot zaligheid. Dat is het eerst nodige bij de voorbereiding voor uw ambt.

Ik ken iemand, die als jong predikant de pastorie inging, zonder in de Schriften thuis te zijn. Het eerst nodige had aan zijn studie ontbroken. Hij had op normale wijze zijn examens afgelegd. Wist wel het een en ander om de Bijbel heen. Was op de hoogte van tal van kwesties, waarover tot aan het einde der dagen zal worden gediscussieerd. Hij kon de Schrift ook wel in de Hebreeuwse en Griekse taal lezen. Hij had dat echter veel te weinig gedaan. Was niet door-kneed in de Schrift. Had veel te weinig ge-lovig gestudeerd. En stond verlegen, toen hij in de pastorie kwam. Kon niet preken, zag geen lijn in de Schrift, stond op menig huis-bezoek en ziekenbezoek en tuchtbezoek verlegen.

Toen kwam een oudere collega hem eens bezoeken. En die hielp hem in z'n verlegenheid. Hij onderwees hem in de Schriften. Liet hem zien de rijkdom van het verbond. De heerlijkheid van de zegen des ver-bonds. De ernst van de wraak des verbonds. Hij wees hem de weg om naar de Schrift verbondsmatig te preken. En vatte zijn onderrecht samen in de woorden van Jesaja 3:10: „Zegt de rechtvaardige dat het hem wel zal gaan..... wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan“.

Eerst in de pastorie heeft bedoelde predikant de Schriften leren lezen.

En dezelfde heeft zich vaak moeten schamen, als hij later merkte, dat eenvoudige onderlingen zo thuis waren in de Schrift, dat zij met grote wijsheid op huisbezoek en tuchtbezoek Schriftgedeelten wisten te kiezen, die van toepassing waren bij die bepaalde gelegenheden. Terwijl hij zelf daartoe niet in staat was.

Zie, dat wilde ik jullie, studenten in de theologie, graag besparen.

Daarmee wil ik niet zeggen, dat iemand ooit klaar is als hij de pastorie ingaat. Ik wil ook niet zeggen, dat we niet ons leven lang moeten leren uit de Schrift. Maar wel wil ik met alle nadruk jullie raden: Wees gelovig, dagelijks met de Schriften bezig. Lees elke dag uw Bijbel. Als het kan in het Hebreeuws en Grieks. Maar als dat nog niet kan — bijv. omdat ge het He-breeuws nog niet voldoende machtig zijt — in een goede Nederlandse vertaling. Raak vertrouwd met uw Bijbel. Raak thuis in de Schrift. Eet het Woord op, maak het u eigen. Ge zijt jong en hebt nog een sterk geheugen en een groot opnemingsvermogen.

Verdiep u in Gods rijke en heerlijke beloften. Wees er rijk in.

Prent u in de inzettingen en rechten des HEREN. En betracht ze.

Opdat ge moogt zijn echte Schriftgeleerden, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt (Matth. 13:52).

Geleerden, die de Schrift niet meer als het Woord Gods erkennen en niet meer geloven wat de HERE daarin te zeggen heeft, werpen zich op allerlei kwesties.

Men speurt naar de bronnen van de Bijbel en zoekt

de oorsprong van de Joodse en de christelijke gods-dienst in Babel of Egypte, in Iran of Indië en be-graift de rijkdom van de Schrift onder een berg van zogenaamde wetenschap.

Of men gaat z'n tijd verspillen met bronnensplit-sing en knipt het Woord des HEREN in honderd stukjes. En men houdt tenslotte een armzalig restje over van (zogenaamd) eigen woorden van Jezus, die gewoonlijk merkwaardig veel overeenkomst vertonen met de levens- en wereldbeschouwing van de geleerde onderzoeker.

Of men gaat de Schrift van zogenaamde mythen en legenden ontdoen.

Ik kan niet anders zien, dan dat dit bedrijf voort-komt uit ongelof. Men aanvaardt het Woord des HEREN niet meer, zoals God het ons bewaard heeft. Men leest de Schrift niet meer gelovig, zeggende: Spreek, HERE, Uw knecht hoort.

Laten we maar toezien, dat wij in die strik niet vallen.

Laten we maar gelovig de Schriften onderzoeken en blijven bij het klare, eenvoudige Woord des HE-REN. Gelovige studie van de Schrift maakt ons leven rijk. „De wet des HEREN is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des HEREN is gewis, de eenvou-dige wijsheid gevende. De bevelen des HEREN zijn recht, verblijvende het hart; het gebod des HEREN is zuiver, verlichtende de ogen. De vreze des HEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid; de rechten des HEREN zijn waarheid, te zamen zijn zij rechtvaardig; zij zijn begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud, en zoeter dan honig en honigzeem“ (Ps. 19:8—11).

Dat is de bron van echte wetenschap, dat we ons onderwerpen aan het Woord Gods. Onderzoekt de Schriften, die van Jezus Christus getuigen.

Met één oog in het Boek der Boeken om zo te zeg-gen, en één oog gericht op Hem, van wie het getuigt. Kent zo de HERE, die zich in Zijn Woord geopenbaard heeft. Kent zo ook uzelf in uw verlorenheid en schuld. Kent zo de Christus der Schriften en de kracht van Zijn opstanding.

Ik strijd met dit alles niet voor m'n eigen vak, ge-lijk men zou kunnen denken.

Ik acht het van groot belang, dat ge op de hoogte zijt met het dogma der Kerk en weet, hoe de Kerk door alle eeuwen heen het geloof naar de Schriften heeft beleiden. Ik acht het noodzakelijk, dat ge in de Kerkgeschiedenis leert zien, dat Woordverlating al-tijd een bron van ellende is geweest en dat de HERE telkens weer Reformatie heeft gegeven, wederkeer tot Zijn Woord.

Het is zeer belangrijk, dat ge leert preken en cate-chiseren uit en naar het Woord des HEREN. Maar bij al onze studie zal ons moeten beheersen het ge-loof aan de Schriften, die van Christus getuigen. Want: „Al de Schrift is van God ingegeven en is nut-tig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is, opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust“ (2 Tim. 3:16).

In de tweede plaats wil ik u voorhouden, dat een van de vereisten voor de studie in de theologie is een leven naar het gebod des HEREN. Valse theologie kan samen gaan met goddeloze wandel. Valse gods-dienstigheid kan bestaan zonder echte godsvrucht. Maar rechte theologische studie moet samen gaan met een wandel in de vreze des HEREN.

Gij bereidt u voor om, zo de HERE wil, eens her-ders en leraars te zijn.

Dit houdt in, dat ge eens begeert voorbeelden der kudde te zijn.

Paulus schrijft aan Timotheus: „Niemand verachte uw jonkheid, maar wees een voorbeeld der gelovigen in het woord, in wandel, in liefde, in de geest, in ge-loof, in reinheid“ (1 Tim. 4:12).

Aan Titus beveelt de apostel: „Betoont u in alles een voorbeeld van goede werken“ (Titus 2:7).

Petrus schrijft aan ouderlingen — en dienaren des Woords zijn ook ouderlingen —: „Welddt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover niet uit bedwang, maar gewilliglijk, noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed, noch als heerschappij voerende over het erfdeel des HEREN, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde“ (2 Petr. 5:3).

Dat zullen we ons maar dagelijks voorhouden in ons leven als student.

Ik weet wel, dat er door Gods grote genade veel terecht kan komen in ons leven. Er zijn dienaren des Woords, die hun studietijd verknookt hebben. Terwijl de HERE hen later toch tot goede dienaren des Woords gevormd heeft. Maar daarop moeten we het niet laten aankomen.

Een verknookte studietijd kan als een doorn in het vlees ons leven lang ons blijven steken. Al is de genade des HEREN ons genoeg.

Maar het is een groot voorrecht als we van jonge af aan de HERE gevreesd hebben. En, geleid door de Heilige Geest, naar Gods gebod hebben gewandeld.

Ik ben student geworden in een tijd van verval in de kerk des HEREN.

Dat kwam ook uit in het studentenleven. We kre-gen bij aankomst allerlei raad.